

วิเคราะห์ข้อกฎหมาย กรณีช่วยเด็ก 13 ชีวิตติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน

Legal analysis of the Case of helped 13 children live in a cave

Legal Analysis: Case study on the 13 Children Trapped in Thum Luang Cave

กัญจนรัตน์ วิทยาเกียรติเลิศ¹

Kanchanarat wittayakiatler

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง วิเคราะห์ข้อกฎหมาย กรณีช่วยเด็ก 13 ชีวิตติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน ผู้เขียนมุ่งวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เป็นประเด็นถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์กัน ประกอบด้วย (1) ข้อกฎหมายเรื่องของการเจาะถ้ำ ขุดเจาะน้ำบาดาล ตัดต้นไม้ เปิดหน้าดินหรือกระทำการอื่นใดในเขตวนอุทยาน (2) ข้อกฎหมายเรื่องการไลฟ์เฟซบุ๊ก ถ่ายวิดีโอ ฯลฯ ในเขตวนอุทยาน (3) ข้อกฎหมายเรื่องการใช้อากาศยานซึ่งไม่มีนักบินประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone) (4) ข้อกฎหมายเรื่องการขออนุญาตเข้าไปท่องเที่ยวในเขตวนอุทยานนั้น และ (5) ข้อกฎหมายเรื่องผู้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัย โดยเฉพาะเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการผันน้ำออกจากถ้ำหลวงทำให้หน้าข้าวเสียหาย กรอบในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย (1) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (2) พระราชบัญญัติป่า พ.ศ. 2484 (3) ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 67 (4) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และ(5) พระราชบัญญัติวิฤกษ์พฤษภาคม พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์พบว่า

1. ข้อกฎหมายที่สามารถดำเนินการได้ภายใต้การอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัดตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย (1) ข้อกฎหมายเรื่องของการเจาะถ้ำ ขุดเจาะน้ำบาดาล ตัดต้นไม้ เปิดหน้าดินหรือกระทำการอื่นใดในเขตวนอุทยาน (2) ข้อกฎหมายเรื่องการไลฟ์เฟซบุ๊ก ถ่ายวิดีโอ ฯลฯ ในเขตวนอุทยาน (3) ข้อกฎหมายเรื่องการใช้อากาศยานซึ่งไม่มีนักบินประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone) และการดำเนินการดังกล่าวนี้ได้รับยกเว้นความผิดและความรับผิดตามมาตรา 43

¹นักวิชาการอิสระ

2. ข้อกำหนดเรื่องการขออนุญาตเข้าไปท่องเที่ยวในเขตนอุทยานนั้น บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

3. ข้อกำหนดเรื่องผู้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากการบำบัดอันตรายจากสารพิษ โดยเฉพาะเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการผันน้ำออกจากถ้ำหลวงทำให้นาข้าวเสียหาย หน่วยงานรัฐบาลได้ดำเนินการชดเชยและเยียวยาตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

คำสำคัญ: วิเคราะห์ข้อกำหนด; พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

Abstract

This academic article, entitled “Legal analysis of the case of the rescue of 13 Children trapped in a Tham Luang cave”, aimed at analyzing the laws that have been controversial and criticizing issues including: (1) The law about cave penetration, groundwater drilling, tree cutting, ground digging and anything activities done in the park, (2) the law on doing facebook live, taking photos and video and etc. in the park, (3) the law relating to the use of drone, the pilotless aircraft, (4) the laws on getting permission for a park visit, and (5) the law on compensation for those who were affected by damage caused by any activities done to remedy the disasters, especially the farmers whose rice fields were damaged by the water drained from the cave. Framework for analysis included (1) National Forest Act 1964, (2) Forest Act BE 2484, (3) Criminal Code, Section 67, (4) Prevention and Mitigation Act, BE 2550, and (5) The Radio Communication Act BE 2498, as amended.

The results showed that

1. The law that can be enforced under the approval of the governor under the Prevention and Mitigation Act BE 2550 included (1) The law of cave penetration, groundwater drilling, tree cutting, ground digging and anything activities done in the park, (2) the law on doing facebook live, taking photos and video and etc. in the park, (3) the law relating to the use of drone, the pilotless aircraft. If it is done according to the authority, such action shall be exempted from the offense and liability under Section 43.

2. According to the law on getting permission for a park visit, it states that anyone can visit the park for recreation with free of charge, according to the National Forest Act 1964 and the Forest Act 1941.

3. In terms of the law on compensation for those who were affected by damage caused by any activities done to remedy the disasters, especially the farmers whose rice field were damaged by the water drained from the cave, the government agency had compensated and complied under Section 43 of the Disaster Prevention and Mitigation Act, BE 2550.

Keywords: Legal analysis; Prevention and Mitigation Act, BE 2550

บทนำ

เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2561 ที่ผ่านมาได้มีเหตุการณ์ที่นักฟุตบอลเยาวชนทีมหมูป่าอะคาเดมีแม่สาย และผู้ฝึกสอนรวม 13 คน เข้าไปท่องเที่ยวในถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย เมื่อช่วงบ่ายหลังซ้อมฟุตบอลเสร็จ กระทั่งเวลาค่ำ เจ้าหน้าที่ของวนอุทยานถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน พบรถจักรยานยนต์ 1 คัน พร้อมรถจักรยานอีก 11 คัน จอดทิ้งไว้หน้าปากถ้ำ จึงตรวจสอบพบในตะกร้าหน้ารถมีแปะ และอุปกรณ์กีฬาของนักฟุตบอล จึงประสานหัวหน้าทีมฟุตบอลของตำบลโป่งผาให้มาดูแลและยืนยันว่าเป็นชุดกีฬาของทีมโป่งผาจริง จึงออกติดตามหาในถ้ำลึกเข้าไปประมาณ 3 กิโลเมตร แต่ระหว่างนั้นมีฝนตกหนักและน้ำเอ่อสูงภายในถ้ำจึงรีบกลับออกมา เพราะกลัวว่าน้ำจะปิดทางออก พร้อมประสานขอความช่วยเหลือหน่วยกู้ภัย (Hooyah! สรุปรุเหตุการณ์ถ้ำหลวงพา 13 ชีวิตหมูป่ากลับบ้าน, 2561) จนกระทั่งสามารถช่วยเหลือและนำตัวผู้สูญหายทั้ง 13 ชีวิตกลับบ้านได้สำเร็จ

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้เป็นการปฏิบัติการที่ได้รับความสนใจจากสังคมเป็นวงกว้าง จึงทำให้เกิดการระดมความช่วยเหลือจากทุกภาคส่วนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ (นสร.) หรือ หน่วยซีล กู้ภัย และอื่นๆ (รายชื่อหน่วยงาน ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือ 13 ชีวิต, 2561) ที่ร่วมภารกิจปฏิบัติการช่วยเหลือ ซึ่งในการช่วยเหลือครั้งนี้มีการการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กันโดยเฉพาะในเรื่องข้อกฎหมายอยู่หลายประเด็น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์ข้อกฎหมาย กรณีช่วยเหลือ 13 ชีวิตติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน ดังนี้

1. ข้อกฎหมายเรื่องของการเจาะถ้ำ ขุดเจาะน้ำบาดาล ตัดต้นไม้ เปิดหน้าดินหรือกระทำการอื่นใดในเขตวนอุทยาน
2. ข้อกฎหมายเรื่องการไลฟ์เฟซบุ๊ก ถ่ายวิดีโอ ฯลฯ ในเขตวนอุทยาน

3. ข้อกฎหมายเรื่องการใช้อากาศยานซึ่งไม่มีนักบินประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone)
4. ข้อกฎหมายเรื่องการขออนุญาตเข้าไปท่องเที่ยวในเขตนอุทยานนั้น
5. ข้อกฎหมายเรื่องผู้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัย โดยเฉพาะเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการผันน้ำออกจากถ้ำหลวงทำให้นาข้าวเสียหาย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากเหตุการณ์นี้ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเขตนอุทยานถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน เพราะฉะนั้นการจะพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเขตนอุทยาน จึงต้องพิจารณากฎหมาย 2 ฉบับนี้ คือ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งจะไม่มีการนำเอาพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาใช้ เพราะวนอุทยานและอุทยานแห่งชาตินั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ วนอุทยานเป็นพื้นที่ที่มีวัตถุประสงค์ธรรมชาติสวยงาม เช่น น้ำตก หาดทราย โดยทำการปรับปรุงตกแต่งสถานที่ให้เหมาะสมในการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชน เป็นสถานที่ซึ่งไม่อยู่ห่างไกลจากชุมชนมากนัก สะดวกแก่การเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจ มีพื้นที่ประมาณ 500-5,000 ไร่ ส่วนค่าบริการไม่เสีย ส่วนอุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่า ตลอดจนสัตว์พันธุ์ธรรมชาติที่สวยงามสงวนไว้เพื่อให้คงสภาพธรรมชาติดั้งเดิม เพื่อรักษาสมบัติทางธรรมชาติให้อนุชนรุ่นหลังๆ ได้ชมและศึกษาค้นคว้า ประกาศจัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกาประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตร.กม. หรือ 6,250 ไร่ กฎหมายหลักก็คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ค่าบริการให้เป็นไปตามที่กรมอุทยานฯ กำหนด

ดังนั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีช่วยเด็ก 13 ชีวิตติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนจึงมีดังนี้ คือ

1. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

มาตรา 14 (2) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่าหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น และมาตรา 25 เมื่อได้กำหนดป่าใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติและรัฐมนตรีได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาตินั้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใดๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏหรือเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(2) สิ่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ รื้อถอนแก้ไขหรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ภายในเวลาที่กำหนดให้

(3) ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไขหรือทำประการอื่น เมื่อผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตาม (๒) ไม่ปรากฏตัว ผู้กระทำผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่หาตัวไม่พบ

(4) ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าสงวนแห่งชาติในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

มาตรา 26 การจับกุม ปรามปรามผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 31 (6) ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 14 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท ในกรณีความผิดตามมาตรา 14 นี้ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่

(1) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขาหรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ

(2) ไม้อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือ

(3) ต้นน้ำลำธาร

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

2. พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

มาตรา 54 (30) ห้ามมิให้ผู้ใดก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือ กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรมและรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือโดยได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 55 ผู้ใดครอบครองป่าที่ได้ถูกแผ้วถางโดยฝ่าฝืนต่อบัญญัติแห่งมาตราก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้แผ้วถางป่านั้น

มาตรา 74 ทวิ บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใดๆ ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา 11 มาตรา 48 มาตรา 54 หรือมาตรา 69 ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

3. ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 67

ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเป็น

(1) เพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือ

(2) เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึงและไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน

ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

4. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

มาตรา 4 “สาธารณภัย” หมายความว่า “...ภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 6 “ให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กปภ.ช.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนหนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ...” และ ให้ กปภ.ช. มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 7 (1)-(6)

มาตรา 15 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(2) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

(4) ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับภยันตรายหรือเสียหายจากสาธารณภัยรวมตลอดทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อยและการปฏิบัติการใด ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) (4) และ (5) ให้ผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ในจังหวัด ให้ดำเนินการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 16 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตามมาตรา 15 (1) อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามมาตรา 12 และสาระสำคัญอื่นดังต่อไปนี้

(1) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้างและผู้มีอำนาจสั่งการด้านต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(2) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณหรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

(4) แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(5) แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณกุศล

มาตรา 17 ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(3) ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกหรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบกหรือผู้แทนเป็นรองประธานกรรมการ

(4) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ

(5) กรรมการอื่น ประกอบด้วย

(ก) ผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่ประจำอยู่ในพื้นที่จังหวัดตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรแต่งตั้ง

(ข) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่จำนวนเจ็ดคน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนเทศบาลจำนวนสองคนและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนห้าคน

(ค) ผู้แทนองค์การสาธารณกุศลในจังหวัดตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรแต่งตั้ง

(6) หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่จังหวัดใดเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้พิจารณาแต่งตั้งผู้บริหารของสถาบันการศึกษานั้น เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อประกาศใช้ต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเห็นว่าแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดไม่สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ให้แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้ง

มาตรา 21 เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นมีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้นและผู้อำนวยการจังหวัดทราบทันที

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงานอาสาสมัคร และบุคคลใด ๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ให้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(2) ใช้อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเท่าที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยหรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

(4) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด

(6) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว

มาตรา 22 เมื่อมีกรณีตามมาตรา 21 เกิดขึ้น ให้ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่น โดยในกรณีผู้อำนวยการอำเภอ ให้สั่งการได้สำหรับในเขตอำเภอของตน และในกรณีผู้อำนวยการจังหวัด ให้สั่งการได้สำหรับในเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอหรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใด ผู้อำนวยการจังหวัดจะสั่งการให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใดกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดที่มีผลกระทบต่อกรป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้นก็ได้ คำสั่งดังกล่าวให้มีผลบังคับเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดในคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้คำสั่งดังกล่าวมีผลบังคับเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการที่จะสั่งการได้ตามความจำเป็นแต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน

มาตรา 25 ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นใกล้จะถึง ผู้อำนวยการมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดป้องกันอันตรายได้ ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีมีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อป้องกันภัยต่อส่วนรวมด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่การตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินจะมีผลทำให้เกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่อื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายเพิ่มขึ้นแก่เขตพื้นที่อื่น ผู้อำนวยการท้องถิ่นจะใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการจังหวัด

มาตรา 27 ในการบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัยหรือรับการปฐมพยาบาล และการรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย

(2) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง

(4) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรผู้ร้าย

(5) ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ

ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะจัดให้มีเครื่องหมายหรืออาณัติสัญญาณเพื่อใช้ในการกำหนดสถานที่หรือการดำเนินการใดตามวรรคหนึ่งก็ได้

ในการดำเนินการตาม (2) (3) (4) และ (5) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ หรือช่วยดำเนินการก็ได้ และในกรณีตาม (5) จะมอบหมายให้องค์การสาธารณกุศลเป็นผู้ดำเนินการหรือช่วยดำเนินการด้วยก็ได้

มาตรา 51 ผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่ปิดกั้นตามมาตรา 27 (3) โดยไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของผู้อำนวยการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ที่ปิดกั้นตามมาตรา 27 (3) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะเรียกบุคคลดังกล่าวมาตักเตือนแทนการดำเนินคดีก็ได้

มาตรา 43 ให้ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าพนักงาน

ตามประมวลกฎหมายอาญา และในการปฏิบัติการตามหน้าที่ดังกล่าว หากได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิด และความรับผิดทั้งปวง ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ใดซึ่งมิใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นให้ทางราชการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 6 ประกอบกับมาตรา 14 ห้ามการใช้เครื่องวิทยุคมนาคมที่ใช้ในอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน ประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone) ยกเว้น มีการขึ้นทะเบียนเพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องวิทยุคมนาคมดังกล่าว หรือมีการขึ้นทะเบียนตามประกาศกระทรวงคมนาคม เรื่อง หลักเกณฑ์การขออนุญาตและเงื่อนไขในการบังคับหรือปล่อยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone) พ.ศ. 2558 หรือเป็นเครื่องบินเล็กซึ่งใช้เป็นเครื่องเล่นตามกฎกระทรวงคมนาคมซึ่งไม่เป็นอากาศยาน พ.ศ. 2548 และผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 23

กรอบในการวิเคราะห์

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับข้อกฎหมาย กรณีช่วยเหลือ 13 ชีวิตติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน ผู้เขียนนำข้อกฎหมาย ดังต่อไปนี้มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
2. พระราชบัญญัติป่า พ.ศ. 2484
3. ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 67
4. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550
5. พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์

จากเหตุการณ์นี้ ปลัดกระทรวงมหาดไทยได้ลงนามในหนังสือคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2561 เรื่องมอบหมายให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ ความว่า ตามที่กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงราย ได้รับแจ้งว่า มีผู้สูญหายบริเวณอุทยานถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 13 คน เมื่อวันที่ 23 มิถุนายนที่ผ่านมา และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดเชียงราย

ได้มีคำสั่งที่ 5127/2561 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2561 ตั้งศูนย์บัญชาการค้นหาผู้สูญหายเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูญหายตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน เป็นต้นไปนั้น เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการและเกิดความต่อเนื่องในการดำเนินการช่วยเหลือผู้สูญหายบริเวณวนอุทยานถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 จึงมอบหมายให้นายณรงค์ศักดิ์ โอสถนากร ตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เฉพาะภารกิจและบริหารจัดการช่วยเหลือผู้สูญหายจนกว่าภารกิจดังกล่าวจะแล้วเสร็จหรือมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง (มท.ออกคำสั่งให้ “ณรงค์ศักดิ์” ปฏิบัติหน้าที่ช่วย 13 ชีวิต จนจบภารกิจ, 2561)

เมื่อพิจารณาถึงประกาศดังกล่าวข้างต้น พบว่า ประกาศดังกล่าวได้ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
- (2) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด
- (4) ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับภัยอันตรายหรือเสียหายจากสาธารณภัยรวมตลอดทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อยและการปฏิบัติการใดๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) (4) และ (5) ให้ผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ในจังหวัด ให้ดำเนินการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดยังมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 17 ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลตาม (1)-(6) โดยแผนจะต้องมีสาระสำคัญตามมาตรา 16 และยังมีอำนาจตามมาตรา 21 ประกอบมาตรา 22 ดังต่อไปนี้ คือ

(1) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงานอาสาสมัคร และบุคคลใดๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ให้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(2) ใช้อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเท่าที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยหรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

(4) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด

(6) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใด ผู้อำนวยการจังหวัดจะสั่งการให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใดกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดที่มีผลกระทบต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้นก็ได้ คำสั่งดังกล่าวให้มีผลบังคับเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดในคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้คำสั่งดังกล่าวมีผลบังคับเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการที่จะสั่งการได้ตามความจำเป็นแต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน

มาตรา 25 ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นใกล้จะถึง ผู้อำนวยการมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดปิดป้องภัยอันตรายได้ ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อป้องกันภัยต่อส่วนรวมด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 27 ในการบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดให้มีสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัยหรือรับการปฐมพยาบาล และการรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย

(2) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง

(4) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรผู้ร้าย

(5) ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ

ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะจัดให้มีเครื่องหมายหรืออาณัติสัญญาณเพื่อใช้ในการกำหนดสถานที่หรือการดำเนินการใดตามวรรคหนึ่งก็ได้

ในการดำเนินการตาม (2) (3) (4) และ (5) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ หรือช่วยดำเนินการก็ได้ และในกรณีตาม (5) จะมอบหมายให้องค์การสาธารณกุศลเป็นผู้ดำเนินการหรือช่วยดำเนินการด้วยก็ได้

มาตรา 43 ให้ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ดังกล่าว หากได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดทั้งปวง ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ใดซึ่งมิใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นให้ทางราชการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ดังนั้น ประเด็นข้อกฎหมายที่มีการถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์กัน ได้แก่

1. ข้อกฎหมายเรื่องของการเจาะถ้ำ ขุดเจาะน้ำบาดาล ตัดต้นไม้ เปิดหน้าดินหรือกระทำการอื่นใดในเขตวนอุทยาน สามารถดำเนินการได้ภายใต้การอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด ตามมาตรา 15 และมาตรา 25

2. ข้อกฎหมายเรื่องการไลฟ์เฟซบุ๊ก ถ่ายวิดีโอ ฯลฯ ในเขตวนอุทยาน สามารถดำเนินการได้ภายใต้การอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด ตามมาตรา 15

3. ข้อกฎหมายเรื่องการใช้อากาศยานซึ่งไม่มีนักบินประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone) สามารถดำเนินการได้ภายใต้การอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด ตามมาตรา 15 และมาตรา 21 (3) ประกอบมาตรา 22 หากพิจารณาในสถานการณ์ที่ไม่เกิดสาธารณภัย การจะใช้โดรนได้นั้นต้องมีการขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ประกอบกับมาตรา 14 และประกาศกระทรวงคมนาคม เรื่อง หลักเกณฑ์การขออนุญาตและเงื่อนไขในการบังคับหรือปล่อยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบินประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone) พ.ศ. 2558 และผู้ฝ่าฝืนต้องลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 23

ประเด็นข้อกฎหมายทั้ง 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น หากได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดทั้งปวง ตามมาตรา 43

ส่วนประเด็นข้อกฎหมายในเรื่องของข้อถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์กันเรื่องการขออนุญาตเข้าไปท่องเที่ยวในเขตนอุทยานนั้น บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

สำหรับประเด็นสุดท้ายในเรื่องข้อกฎหมายที่ถกเถียงและวิพากษ์วิจารณ์กันในเรื่องผู้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากการบำบัดถนอยทรายจากสาธารณสุข โดยเฉพาะเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการผันน้ำออกจากถ้ำหลวงทำให้หน้าข้าวเสียหาย

การที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ลงพื้นที่ได้มอบปัจจัยการผลิตให้แก่ ต้นพันธุ์ลันจี้ มะเขือ พริก เชื้อรากำจัดโรคข้าว ไล่เดือนฝอยชนิดผง ปุ๋ย และน้ำหมักชีวภาพ พร้อมทั้งจัดบริการซ่อมแซมเครื่องจักรกลการเกษตร เช่น รถอีแต่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องตัดหญ้า เป็นต้น นอกจากนี้มีการจ่ายเงินชดเชยความเสียหายไร่ละ 1,113 บาท ไร่ไม่เกิน 30 ไร่ ผ่านบัญชีของเกษตรกรโดยตรง รวมมูลค่าความช่วยเหลือราว 1.4 ล้านบาท รวมทั้งจะมีการส่งเจ้าหน้าที่ลงไปให้ความรู้ในการฟื้นฟูพื้นที่หลังน้ำลดและมอบเมล็ดข้าวเหนียวสองสายพันธุ์ คือ ข้าวขาวทิพย์ 105 และสายพันธุ์ กข 6 จำนวน 14 ตัน ให้แก่เกษตรกร (รัฐบาลชดเชยเกษตรกรรับน้ำถ้ำหลวงฯ ไร่ละ 1,113 บาท, 2561) การดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้เสียหาย โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดถนอยทรายจากสาธารณสุขนั้น ตามมาตรา 43

จากกรณีดังกล่าวนี้ มีข้อสังเกตว่า การใช้อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นสามารถที่ดำเนินการใดๆ ก็ได้ในการบรรเทาสาธารณสุขเพื่อให้บรรลุผลในการค้นหาผู้สูญหายทั้ง 13 ชีวิต และการดำเนินการนั้นยังได้รับยกเว้นความผิดและความรับผิดชอบอีกด้วย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข พ.ศ. 2550 แต่ในกรณีที่ไม่มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข พ.ศ. 2550 ให้อำนาจไว้ การกระทำ ความผิดด้วยการเจาะถ้ำ ขุดเจาะน้ำบาดาล ตัดต้นไม้ เปิดหน้าดินหรือกระทำการอื่นใดก็เป็นการกระทำ ความผิดด้วยความจำเป็น เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตน มิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน ถ้การกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแต่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67 นั้นเอง

สรุป

การวิเคราะห์ข้อกฎหมาย กรณีช่วยเหลือ 13 ชีวิตติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน พบว่า

1. ข้อกฎหมายเรื่องของการเจาะถ้ำ ขุดเจาะน้ำบาดาล ตัดต้นไม้ เปิดหน้าดินหรือกระทำการอื่นใดในเขตนอุทยาน สามารถดำเนินการได้ภายใต้การอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัด ตามมาตรา 15 และมาตรา 25

และได้รับยกเว้นความผิดและความรับผิดตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

2. ข้อกำหนดรายการไลฟ์เฟซบุ๊ก ถ่ายวิดีโอ ฯลฯ ในเขตนอุทยาน สามารถดำเนินการได้ภายใต้การอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัด และได้รับยกเว้นความผิดและความรับผิดตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

3. ข้อกำหนดรายการใช้อากาศยานซึ่งไม่มีนักบินประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก (Drone) สามารถดำเนินการได้ภายใต้การอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัด และได้รับยกเว้นความผิดและความรับผิดตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

4. ข้อกำหนดรายการขออนุญาตเข้าไปท่องเที่ยวในเขตนอุทยานนั้น บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

5. ข้อกำหนดเรื่องผู้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยความเสียหายจากการบำบัดภัยอันตรายจากสาธารณภัย โดยเฉพาะเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการผันน้ำออกจากลำคลองทำให้นาข้าวเสียหาย หน่วยงานรัฐบาลได้ดำเนินการชดเชยและเยียวยาตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

ข้อเสนอแนะ

1. วนอุทยานควรแสวงหามาตรการเพิ่มเติมเพื่อป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้นได้จากนักท่องเที่ยว
2. สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดควรจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยและจำเป็นสำหรับการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อเกิดภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้
3. ควรมีการพัฒนาวนอุทยานในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับเป็นอุทยานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

มท.ออกคำสั่งให้ “ณรงค์ศักดิ์” ปฏิบัติหน้าที่ช่วย 13 ชีวิต จนจบภารกิจ. (2561). ค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1327954>

รายชื่อหน่วยงาน ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือ 13 ชีวิต. (2561). ค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2561, จาก <https://today.line.me/th/pc/article/รวมรายชื่อหน่วยงาน+ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือ+13+ชีวิตติดถ้ำหลวง+ทีมฟุตบอลหมูป่า-kaP7G0>

รัฐบาลชดเชยเกษตรกรรับน้ำถ้ำหลวงฯไร่ละ 1,113 บาท. (2561). ค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2561, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/13378>

Hooyah! สรุปเหตุการณ์ถ้ำหลวงพา 13 ชีวิตหมูป่ากลับบ้าน. (2561). ค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2561, จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/85091>

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 67.

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507.

พระราชบัญญัติป่า พ.ศ. 2484.

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550.

พระราชบัญญัติวิฤตภัยพฤษภาคม พ.ศ. 2498 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.